

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

Przedmiot wiedza o społeczeństwie realizowany jest w klasie VIII w wymiarze 2 godzin tygodniowo.

1. Tytuł programu

Program nauczania przedmiotu wiedza o społeczeństwie „Dziś i jutro” Barbary Furman przeznaczony jest do nauczania w szkole podstawowej. Jego struktura i założenia są zgodne z obowiązującą podstawą programową z Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. (DzU z 2017 r., poz. 356).

Program nauczania przedmiotu „wiedza o społeczeństwie” dla klasy VIII zawiera treści programowe podzielono na sześć grup tematycznych (rozdziałów): 1. Prawidłowości życia społecznego. 2. Wspólnota narodowa. 3. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej. 4. Społeczność lokalna i regionalna. 5. Sprawy międzynarodowe. 6. Prawo i prawa człowieka.

2. Tytuł i autor podręcznika

Podręcznik Wydawnictwa Nowa Era:

„Dziś i jutro” - podręcznik do wiedzy o społeczeństwie dla szkoły podstawowej.

Iwona Janicka, Arkadiusz Janicki, Aleksandra Kucia-Maćkowska, Tomasz Maćkowski

Numer ewidencyjny MEN :874/2017

3. Wymagania na poszczególne oceny szkolne :

Skala ocen obejmuje stopnie od 1 do 6

Temat	Wymagania na poszczególne oceny				
	Dopuszczająca [2]	Dostateczna [3]	Dobra [4]	Bardzo dobra [5]	Celująca [6]
	Uczeń potrafi:				
1. Człowiek w społeczeństwie	- wymienić podstawowe potrzeby człowieka; - wymienić osoby [podmioty, instytucje], które mają wpływ na rozwój młodego człowieka;	- wymienić podstawowe kategorie potrzeb człowieka; - podać przykłady oddziaływania rodziny, szkoły i rówieśników na postawy i zachowania jednostki;	- dopasować wskazane potrzeby do właściwych kategorii; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy potrzebami naturalnymi a społecznymi człowieka;	- dostrzec i przedstawić zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem człowieka; - przedstawić czynniki mające wpływ na	- przewidzieć konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy normami

	<p>- podać przykłady ról społecznych; - podać przykłady norm społecznych.</p>	<p>- wymienić podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia; - podać przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach, np. w rodzinie, szkole.</p>	<p>- wyjaśnić znaczenie słowa <i>socjalizacja</i>; - wyjaśnić, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina; - porównać społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela; - podać przykłady konfliktu ról społecznych; - wymienić podstawowe kategorie norm społecznych.</p>	<p>samoocenę człowieka; - rozpoznać i dopasować wskazane normy społeczne do właściwych kategorii; - przedstawić pozytywne i negatywne wzorce zachowań funkcjonujące w swoim środowisku rówieśniczym; - dokonać autorefleksji, wskazać swoje mocne i słabe strony; - na wybranych przykładach [tekst, ilustracja] dostrzec konflikt ról społecznych; - wskazać przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę</p>	<p>formalnymi a nieformalnymi; - na wybranych przykładach dokonać analizy sytuacji, w której dochodzi do konfliktu ról społecznych [wskazać przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu]; - przedstawić problem przestrzegania norm społecznych w swoim środowisku [ocena zjawiska, dostrzeganie problemów i zagrożeń, wskazywanie przyczyn i konsekwencji].</p>
--	---	---	---	--	--

				norm społecznych	
2. Grupy społeczne	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady grup społecznych; - podać przykłady konfliktów społecznych; - wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe cechy grup społecznych; - określić, jakim rodzajem grupy jest grupa koleżeńska; - wymienić grupy społeczne, do których należy; - wymienić typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej; - podać przykłady postaw/zachowań jednostek wobec konfliktu; - wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać poszczególne rodzaje grup społecznych; - wskazać cechy grupy nastawionej na realizację zadania, typowego dla społeczności uczniowskiej; - podać przykłady korzyści i zagrożeń wynikających z bycia w grupie; - podać przykłady zasad efektywnej współpracy; - wskazać dobre i złe strony poszczególnych postaw wobec konfliktu; - rozpoznać typowe sposoby rozwiązywania 	<ul style="list-style-type: none"> - dopasować właściwe cechy do podanych grup społecznych; - rozpoznać sytuacje, w których łamane są zasady efektywnej współpracy w grupie; - porównać konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa; - porównać różne sposoby rozwiązywania konfliktów, wskazać ich dobre i złe strony; - uzasadnić wybór metody rozwiązywania konfliktu 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać cechy grup nastawionych na realizację różnych typów zadań; - dokonać analizy konkretnej sytuacji konfliktowej [wskazać strony konfliktu, przejawy, przyczyny i konsekwencje społeczne konfliktu; zaproponować sposoby rozwiązania konfliktu, uzasadnić wybór sposobu rozwiązania konfliktu].

			<p>ia konfliktów; - wymienić warunki prowadzenia skutecznych negocjacji.</p>	<p>społecznego .</p>	
<p>3. Komunikacja i autoprezentacja</p>	<p>- wymienić podstawowe zasady skutecznej komunikacji; - odróżnić nadawcę od odbiorcy komunikatu; - podać przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie [zachować dystans, sprzeciwić się].</p>	<p>- wymienić podstawowe rodzaje komunikacji; - podać przykłady komunikatów w niewerbalnych; - wymienić czynniki utrudniające wystąpienia publiczne; - wymienić podstawowe cechy postawy asertywnej.</p>	<p>- wyjaśnić, czym różni się przekaz werbalny od niewerbalnego; - wyjaśnić, jaką rolę pełni komunikacja niewerbalna; - określić nadawcę i odbiorcę przedstawienia komunikatu; - wymienić zasady, których należy przestrzegać w wystąpieniach publicznych; - zastosować w praktyce zasady skutecznej komunikacji, np. w wystąpieniu na forum klasy;</p>	<p>- odczytać znaczenie i rolę komunikatów w niewerbalnych w zaprezentowanych wystąpieniach publicznych; - zastosować wybrane komunikaty niewerbalne w wystąpieniu publicznym; - - wyjaśnić, czym się różni debata od dyskusji; - dostrzec i opisać przykłady łamania zasad dobrej komunikacji; - wyjaśnić, czym się różni postawa asertywna od postawy uległości,</p>	<p>- dokonać krytycznej analizy przekazu informacyjnego, np. reklamy [wykorzystać skuteczne środki perswazyjne, przejawy i sposoby manipulacji, wykorzystanie komunikaty niewerbalne]; - dokonać krytycznej analizy postaw uznawanych za asertywne pod kątem przestrzegania zasad asertywności; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] akcję</p>

			- rozpoznać postawy asertywne oraz postawy uległości, agresji i manipulacji .	agresji i manipulacji . - stosować w praktyce warunki asertywności.	społeczną propagującą postawy asertywne i zasady asertywności.
4. Życie rodzinne	- podać przykłady więzi łączących członków rodziny; - wymienić podstawowe oczekiwania społeczne wobec poszczególnych członków rodziny [dzieci, rodziców].	- wymienić cechy rodziny jako grupy społecznej; - wymienić potrzeby młodych ludzi, które zaspokaja rodzina; - wymienić rodzaje współczesnych rodzin; - wymienić podstawowe prawa i obowiązki dziecka w rodzinie; - wymienić podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne; - wymienić podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu	- wyjaśnić, w jaki sposób rodzina przyczynia się do zaspokajania potrzeb człowieka; - podać nazwy poszczególnych funkcji rodziny; - porównać cechy różnych typów rodzin / rozpoznać poszczególne typy rodziny; - wymienić czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi rodzinnych; - wymienić instytucje wspierające rodzinę w realizacji	- wskazywać przykłady [rozpoznać sytuacje] realizacji przez rodzinę poszczególnych funkcji; - rozpoznawać sytuacje nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji; - wyjaśnić, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji; - wskazać zależności pomiędzy systemem wartości a	- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie [projekt społeczny] propagujący na terenie szkoły lub społeczności i lokalnej wybrane wartości kształtujące życie rodzinne; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące wiedzę na temat instytucji wspierających rodzinę i form

		niu współczesnych polskich rodzin.	swoich funkcji oraz formy pomocy rodzinie.	zasadami funkcjonowania rodziny.	pomocy rodzinie.
5. Edukacja i praca	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zadania szkoły, - wymienić poszczególne typy szkół tworzących strukturę szkolną w Polsce, - wymienić podstawowe prawa i obowiązki uczniów, - wymienić osoby, u których może szukać pomocy, w przypadku naruszenia praw ucznia. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić funkcje, które pełni szkoła, - odczytać ze schematu podstawowe informacje dotyczące struktury polskiego szkolnictwa, - przedstawić różne warianty kontynuowania edukacji po ukończeniu szkoły podstawowej; - określić, kto tworzy samorząd szkolny, - wymienić formy organizacji życia szkolnego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić działania za pomocą, których szkoła realizuje poszczególne funkcje; - przedstawić wady i zalety wyboru poszczególnych wariantów dalszej edukacji; - zaplanować swoją dalszą edukację pod kątem przyszłej aktywności zawodowej [preferencji zawodowych]; - scharakteryzować poszczególne formy życia szkolnego [organizacja, zadania, 	<ul style="list-style-type: none"> - zhierarchizować funkcje szkoły, - określić, jaki wpływ na rozwój i przyszłość młodego człowieka wywiera szkoła; - wyjaśnić, jakich umiejętności i oczekuje współczesny rynek pracy; - wymienić czynniki umożliwiające odniesienie sukcesu edukacyjnego i zawodowego; - ocenić pracę samorządu szkolnego / podejmowane przez niego działania 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące ideę samorządności uczniowskiej; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie informujące społeczność szkolną, o sposobach dochodzenia swoich praw w szkole.

			<p>formy działania], - rozpoznać przypadki naruszania praw ucznia.</p>	<p>i formy pracy; - ocenić i uzasadnić swoją aktywność [pracę] w ramach samorządu szkolnego.</p>	
<p>6. Ekonomia na co dzień</p>	<p>- odróżnić dochody rodziny od wydatków; - wymienić podstawowe wydatki i źródła dochodów typowego gospodarstwa domowego; - wymienić podstawowe prawa przysługujące konsumentowi.</p>	<p>- wymienić podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego; - wymienić rodzaje źródeł dochodów gospodarstwa domowego; - wymienić podstawowe zasady prawidłowo konstruowania budżetu domowego; - podać przykłady łamania praw konsumenta; - wypełnić typowy formularz reklamacyjny.</p>	<p>- ocenić [uzasadnić ocenę], czy zaprezentowany budżet gospodarstwa domowego jest prawidłowo skonstruowany; - wymienić przyczyny powstania deficytu w budżecie domowym; - opisać strukturę typowego budżetu domowego; - napisać reklamację; - wymienić instytucje chroniące prawa konsumenta; - wymienić podstawowe zasady, którymi</p>	<p>- zaprojektować działania służące ograniczeniu wydatków budżetu domowego; - wyjaśnić, jak przestrzeganie zasad świadomego konsumenta wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego.</p>	<p>- na wybranych przykładach ocenić ofertę handlową [przydatność w gospodarstwie domowym, jakość, cena, konkurencyjność].</p>

			powinien kierować się świadomy konsument.		
Podsumowanie i test					
1. Czym są prawa człowieka?	- podać przykłady praw przysługujących dzieciom; - podać przykłady praw i wolności człowieka;	- wymienić główne funkcje praw i wolności człowieka; - podać, kto i kiedy uchwalił <i>Powszechną Deklarację Praw Człowieka</i> ; - podać, kto i kiedy uchwalił <i>Konwencję Praw Dziecka</i> ; - podać przykłady łamania praw dziecka; - podać przykłady działań podejmowanych przez UNICEF.	- wymienić cechy praw i wolności człowieka; - wyjaśnić, na czym polega szczególnie znaczenie <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i> ; - wymienić prawa zawarte w <i>Konwencji Praw Dziecka</i> ; - rozwinąć skrót UNICEF	- przedstawić historię koncepcji praw i wolności człowieka; - wyjaśnić, znaczenie poszczególnych cech praw i wolności człowieka.	- wyjaśnić, w jaki sposób młodzi ludzie mogą włączyć się w działania prowadzone przez UNICEF; - zaprezentować* wybraną formę aktywności UNICEFU.
2. Katalog praw człowieka	- wymienić przykłady konstytucyjnych praw i wolności człowieka.	- podać przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; - podać przykłady	- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy prawami pierwszej, drugiej	- wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony	- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię społeczną propagującą

		<p>praw i wolności osobistych, politycznych oraz socjalnych, kulturalnych i ekonomicznych zagwarantowanych w Konstytucji RP;</p>	<p>i trzeciej generacji; - rozpoznać przykłady łamania praw i wolności człowieka; - uzasadnić konieczność funkcjonowania systemu ochrony praw i wolności człowieka.</p>	<p>praw człowieka.</p>	<p>ideę ochrony praw i wolności człowieka.</p>
<p>3. Ochrona praw człowieka</p>	<p>- podać przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie; - wymienić instytucje chroniące prawa człowieka w Polsce.</p>	<p>- podać przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka; - podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną praw i wolności człowieka; - podać przykłady działań podejmowa</p>	<p>- przedstawić zagrożenia wynikające z łamania praw i wolności człowieka; - wymienić przyczyny łamania praw człowieka; - wyszukać w mediach opisy sytuacji, w których łamane są prawa człowieka.</p>	<p>- porównać poziom przestrzegania praw człowieka w państwach globalnego Południa i globalnej Północy; - ocenić [uzasadnić] poziom przestrzegania praw człowieka w Polsce.</p>	<p>- przedstawić i ocenić poziom przestrzegania i ochrony praw i wolności człowieka w wybranym państwie świata; - zaprezentować* działalność wybranej organizacji międzynarodowej na rzecz ochrony praw i wolności człowieka.</p>

		nych przez Międzynarodowy Czerwony Krzyż.			
4. Bezpieczeństwo nieletnich	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady zagrożeń wynikających z korzystania z cyberprzestrzeni; - podać przykłady pozytywnego i negatywnego wykorzystania internetu przez młodych ludzi. 	<ul style="list-style-type: none"> - określić, kogo w świetle polskiego prawa, nazywamy nieletnim; - wymienić podstawowe zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich; - wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z internetu - wskazać formy cyberprzemocy. 	<ul style="list-style-type: none"> - określić podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z internetu; - przedstawić wady i zalety aktywności na forach społecznościowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jak skutecznie można się chronić przed zagrożeniem cyberprzemocą 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić/ wziąć aktywny udział] działanie na rzecz promowania wśród rówieśników w zasad prawidłowego korzystania z internetu.
5. Służby ochrony prawa	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić przykłady działań policji; - podać przykłady, innych niż policja, służb porządkowych w Polsce, - podać przykłady działań straży miejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne zadania policji; - wymienić główne prawa przysługujące policjantom; - wymienić prawa przysługujące nieletnim 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić zadania poszczególnych służb mundurowych w Polsce; - wymienić główne prawa przysługujące ofiarom przestępstwa, świadkom 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić konieczność reagowania w przypadku występowania przemocy domowej, przemocy rówieśniczej ; -zinterpretować przepisy prawa dotyczące 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować działanie [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] propagujące konieczność [skuteczne formy] przeciwdziałania przemocy

		<p>w kontakcie z policjantami;</p> <p>- wymienić rodzaje służ mundurowych w Polsce.</p> <p>- odszukać informacje o prawach przysługujących ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym.</p>	<p>i oskarżonym;</p> <p>- uzasadnić konieczność znajomości przysługujących nam praw;</p> <p>- wyjaśnić, gdzie należy szukać pomocy w przypadku występowania przemocy domowej</p>	<p>działania służ porządkowych.</p>	<p>domowej [przemocy w grupie rówieśniczej / przemocy w szkole].</p>
Podsumowanie i test					
1. Czym jest samorząd?	<p>- określić, kto tworzy samorząd uczniowski;</p> <p>- podać przykłady działań samorządu uczniowskiego;</p> <p>- wymienić podstawowe jednostki podziału terytorialnego państwa polskiego;</p> <p>- określić, w której gminie, powiecie i województwie mieszka.</p>	<p>- wymienić rodzaje samorządów działających w Polsce;</p> <p>- podać przykłady samorządów zawodowych;</p> <p>;</p> <p>- podać przykłady działań samorządu terytorialnego;</p> <p>- odszukać na mapie województwo, w którym mieszka;</p> <p>- rozpoznać herb miejscowość</p>	<p>- wyjaśnić, w jakim celu tworzone są samorządy zawodowe;</p> <p>- wyjaśnić, w czym przejawia się zasada decentralizacji w władzy publicznej w Polsce;</p> <p>- wymienić organy samorządów terytorialnych w Polsce;</p> <p>- określić, jaki charakter ma gmina, w której mieszka;</p>	<p>- uzasadnić konieczność, angażowani a się w życie lokalnej społeczności;</p> <p>- wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny;</p> <p>- wyjaśnić, czym się różni gmina wiejska, od gminy miejsko-wiejskiej i miejskiej;</p>	<p>- zaprezentować* swoją gminę: historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach;</p> <p>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie na rzecz swojej społeczności lokalnej.</p>

		<p>i, w której mieszka; - odszukać informacje na temat osób pełniących najważniejsze funkcje w swojej gminie.</p>	<p>- rozpoznać herb województwa, w którym mieszka; - podać imiona i nazwiska osób pełniących aktualnie najważniejsze funkcje w swojej gminie.</p>	<p>- wymienić organy państwa, które mogą ingerować [kontrolować] działania władz samorządowych.</p>	
<p>2. Gmina – podstawowa jednostka samorządu</p>	<p>- wymienić organy gminy, w której mieszka; - podać przykłady spraw załatwianych w urzędzie gminy; - określić, gdzie znajduje się urząd gminy, w której mieszka.</p>	<p>- wymienić podstawowe zadania gminy; - odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych gminy; - podać sposób wyłaniania władz gminy; - podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum gminnym.</p>	<p>- wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych gminy; - wymienić zasady przeprowadzania wyborów do władz gminy; - podać przykłady zadań własnych i zleconych gminy; - wymienić Źródła finansowania gminy; - podać przykłady wpływu mieszkańców</p>	<p>- do poszczególnych rodzajów gminy dopasować odpowiadające im organy; - zinterpretować przepis prawa dotyczący organizacji referendum gminnego; - wyjaśnić, jaką rolę w budżecie gminy odgrywają środki uzyskiwane z funduszy unijnych; - uzasadnić konieczność angażowani</p>	<p>- wyszukać informacje na temat realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców w finansowanych z budżetów obywatelskich; - przygotować kampanię wyborczą do młodzieżowej rady gminy; - uczestniczyć w pracach młodzieżowej rady gminy; - zareklamować /</p>

			<p>w na życie gminy;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić pojęcie budżet obywatelski; - wyszukać informacje na temat przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy, miasta. 	<p>a się mieszkańcy w rozwiązywanie problemów gminy i działalność organów gminy;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jaki sposób działalność samorządu gminnego przyczynia się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; - podać przykłady działania młodzieżowej rady gminy. 	<p>promować na forum szkoły idee młodzieżowej rady gminy;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować strukturę budżetu swojej gminy [wykres, tabela, prezentacja multimedialna].
<p>3. Powiat i województwo</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy powiatu i województwa; - podać przykłady spraw załatwianych w starostwie powiatowym i urzędzie marszałkowskim; 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zadania samorządu powiatowego i wojewódzkiego; - odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych powiatu 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych powiatu i województwa; - zinterpretować przepis prawa dotyczący 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać strukturę i sposób powoływania władz samorządowych gminy, powiatu i województwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić strukturę polityczną sejmiku swojego województwa; - zaprezentować* swój powiat lub województwo [historię, symbole,

	- określić, gdzie znajdują się władze powiatu i województwa, w których mieszka.	i województwa; - podać sposób wyłaniania władz samorządowych powiatu i województwa; - podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum lokalnym.	przeprowadzenia wyborów do władz uchwałodawczych powiatu i województwa.		tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach].
4. Obywatele a władza samorządowa	- podać przykłady spraw załatwianych przez urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski; - odszukać stronę internetową własnego urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego .	- sporządzić wykaz spraw, które można załatwić w gminie za pomocą ePUAP; - wymienić podstawowe zasady postępowania etycznego w pracy administracji publicznej; - wyjaśnić pojęcie korupcja; - wymienić praw przysługujące obywatelowi w urzędzie;	- odszukać informacje zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej; - wyjaśnić, jaki rodzaj informacji zamieszcza się w BIP; - rozpoznać przypadki łamania praw obywateli w urzędzie.	- wyjaśnić, dlaczego należy przestrzegać zasad etycznego postępowania urzędników administracji ; - wskazać działania, które może podjąć obywatel w przypadku łamania jego praw w urzędzie; - uzasadnić konieczność aktywności obywatelskiej dla prawidłowo	- zaplanować [przeprowadzić na forum szkoły] kampanię społeczną promującą zasady etycznego postępowania urzędników administracji [przeciwdziałającą zjawisku korupcji; nepotyzmu]; - zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w

		- wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego.		wego funkcjonowania społeczność i lokalnej; - zaprezentować strukturę organizacyjną swojego urzędu gminy.	debacie/ dyskusji] na temat przyczyn i skutków zjawiska korupcji i [lub] nepotyzmu w życiu publicznym; - zaprojektować inicjatywę, która może być sfinansowana w ramach budżetu obywatelskiego.
Podsumowanie i test					
1. Naród i ojczyzna	- podać przykłady polskiego dziedzictwa narodowego; - podać przykłady więzi łączących polską wspólnotę narodową, - wymienić i rozpoznać polskie symbole narodowe; - nazwać swoją dużą i	- wymienić główne czynniki kształtujące polską tożsamość narodową; - wyjaśnić pojęcie ojczyzna; - opisać polskie symbole narodowe; - wymienić sytuacje, w których używa się polskich	- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy wspólnotą narodową i wspólnotą etniczną; - wyjaśnić, jakie znaczenie dla współczesnego człowieka ma	- uzasadnić, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe - wyjaśnić, w jaki sposób historia kształtowała polską tożsamość narodową, - do podanych świat narodowych dopasować	- wyjaśnić, jak i dlaczego, jak zmieniały się na przestrzeni dziejów polskie symbole narodowe, - przedstawić wybrany problem etniczny / narodowy współczesnego świata*,

	<p>mała ojczyznę; - rozpoznać Narodowe Święto Niepodległości i Święto Narodowe Trzeciego Maja.</p>	<p>symboli narodowych ; - wymienić najważniejsze polskie święta narodowe; - przedstawić zasady prawidłowego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych.</p>	<p>tożsamość narodowa; - przedstawić historię polskich symboli narodowych ; - wymienić różne rodzaje tożsamości społecznych .</p>	<p>odpowiadające im wydarzenia historyczne, - przedstawić negatywne i pozytywne aspekty funkcjonowania społeczeństw w wieloetnicznych/narodowych, - wyjaśnić, z czego mogą wynikać trudności w utrzymaniu polskiej tożsamości narodowej.</p>	<p>- zaprezentować wybrany element polskiego dziedzictwa narodowego*; - przedstawić czynniki utrudniające i ułatwiające prawidłową komunikację pomiędzy różnymi grupami etnicznymi / narodowymi .</p>
<p>2. Obywatelstwo i narodowość</p>	<p>- wymienić podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP; - podać przykłady cnót /wartości obywatelskich ; - wymienić postaci najwybitniejszych Polaków XX i XXI wieku.</p>	<p>- odróżnić [rozpoznać] przykładach] pojęcie narodowość od obywatelstwa; - wymienić więzi łączące obywatela i państwo; - wymienić podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa polskiego;</p>	<p>- rozpoznać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy obywatelstwem a narodowością; - wymienić konstytucyjne prawa i obowiązki</p>	<p>- porównać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego; - uzasadnić konieczność przestrzegania cnót/wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym; - przedstawić</p>	<p>- zaprezentować* wzorzec obywatela polskiego; wybór postaci uzasadnić, odwołując się do jego cnót, postaw, działań, osiągnięć.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega zasada krwi; - wymienić cechy dobrego obywatela. 	<p>obywatela RP;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaki wpływ ma państwo na kształtowanie więzi narodowych. 	<p>konsekwencję odrzucenia wartości w życiu publicznym.</p>	
<p>3. Czym jest patriotyzm?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady postaw patriotycznych i działań na rzecz dobra Ojczyzny; - podać przykłady postaw patriotycznych wśród współczesnej młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić pojęcie patriotyzm; - wymienić przejawy patriotyzmu lokalnego i gospodarczego. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić potrzebę patriotyzmu we współczesnym świecie; - porównać postawy patriotyczne dawniej i dzisiaj. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazać zalety i wady postaw określanych jako patriotyzm gospodarczy; - wskazać zalety i wady postaw uznawanych współcześnie za przejawy patriotyzmu, np. kibicowanie na zawodach sportowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania służące propagowaniu postaw patriotycznych [zaplanować, aktywnie uczestniczyć]; - podjąć działania sprzyjające rozwojowi lokalnej społeczności [zaplanować, aktywnie uczestniczyć].
<p>4. Mniejszości i narodowe i etniczne w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady mniejszości etnicznych i narodowych we współczesnej Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe prawa przysługujące mniejszościom 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić zamieszkujące Polskę mniejszości narodowe i etniczne, oraz grupę 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszością narodową 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* historię, kulturę, formy organizacji wybranej

	- wymienić podstawowe grupy cudzoziemców w przebywających w Polsce.	narodowym i etnicznym w Polsce, - wyjaśnić pojęcie Polonia, - odczytać z mapy, gdzie znajdują się największe skupiska mniejszości etnicznych i narodowych w Polsce; - odczytać z mapy, gdzie współczesnie znajdują się największe skupiska Polonii.	posługując się językiem regionalnym ; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszościami narodowymi i etnicznymi w Polsce a cudzoziemcami; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy pojęciami: imigranci i uchodźcy; - wymienić podstawowe prawa przysługujące uchodźcom w Polsce; - wymienić związki łączące Polonię z Polską.	a mniejszość etniczną; - wymienić kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu danej społeczności za mniejszość narodową lub etniczną; - wymienić główne czynniki, które zadecydowały o powstaniu Polonii; - uzasadnić konieczność szczególnej ochrony prawnej mniejszości narodowych i etnicznych.	mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce
5. Tolerancja i przejawy ksenofobii	- podać przykłady / rozpoznać przejawy ksenofobii, w tym rasizmu,	- wyjaśnić pojęcia: ksenofobia, rasizm, szowinizm;	- wyjaśnić pojęcie stereotyp; - wymienić cechy stereotypu;	- uzasadnić potrzebę przeciwstawiania się przejawom ksenofobii, w tym	- podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania sprzyjające

	szowinizmu i antysemityzmu; - rozpoznać postawy tolerancyjne i braku tolerancji.	- wyjaśnić pojęcie tolerancja; - odróżnić postawę tolerancyjną od postawy bezkrytycznej akceptacji; - podać przykłady stereotypów	- wyjaśnić, w jaki sposób można przeciwstawić się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmu i antysemityzmu. - porównać postawę patriotyczną i nacjonalistyczną; - uzasadnić słusność postawy tolerancyjnej.	szowinizmu i antysemityzmu; - przedstawić społeczne konsekwencje stereotypizacji.	kształtowanie postawy otwartości, akceptacji i tolerancji wobec odmienności i etnicznych, religijnych i kulturowych.
Podsumowanie i test					
1. Państwo i demokracja	- podać przykłady działań władzy państwowej; - wymienić podstawowe cechy państwa; - wymienić nazwy współczesnych reżimów politycznych [demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm].	- wyjaśnić, co to znaczy, że państwo jest suwerenne; - wymienić podstawowe funkcje państwa; - podać przykłady realizacji zasady przedstawicielstwa; - wymienić podstawowe cechy państwa	- - wymienić podstawowe formy demokracji bezpośredniej; - wyjaśnić, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośredniej; - wymienić korzyści, jakie daje obywatelom ustroj	- wskazać wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej; - wskazać na mapie Europy monarchie i republiki; - podać przykłady współczesnych państw autorytarnych; - podać przykłady	- zaprezentować* sytuację człowieka w państwie totalitarnym - porównać pozycję obywatela w państwie demokratycznym oraz państwie autorytarnym i totalitarnym.

		demokratycznego.	demokratyczny; - wymienić podstawowe cechy autorytaryzmu i totalitaryzmu; - dopasować działania władzy państwowej do poszczególnych funkcji państwa; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy monarchią a republiką.	współczesnych i historycznych państw totalitarnych.	
2. Polska państwem demokratycznym	- wymienić główne rodzaje władzy państwowej; - wymienić organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sędziowskiej w Polsce; - podać nazwę ustawy zasadniczej.	- wymienić podstawowe zasady ustroju Polski; - wyjaśnić, na czym polega zasady: konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa i trójpodziału władzy; - wymienić źródła powszechnie obowiązujące	- wymienić rozdziały Konstytucji RP; - wyjaśnić, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny; - wyjaśnić, czym jest preambuła; - wyjaśnić, na czym polegają zasady: pluralizmu politycznego,	- wyjaśnić, jakich spraw może dotyczyć referendum ogólnokrajowe; - dokonać interpretacji przepisu Konstytucji RP dotyczącego referendum ogólnokrajowego; - przedstawić główne zasady	- wyjaśnić, dlaczego zasady konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa, trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego, państwa prawa są fundamentami ustroju demokratycznego; - wskazać wady i zalety republikańsk

		ego prawa w Polsce; - wymienić szczególne cechy konstytucji.	republikańskiej formy państwa prawa; - wymienić wartości, do których odwołuje się preambuła Konstytucji; - odszukać w Konstytucji RP przepisy dotyczące wskazanych kwestii; - wyjaśnić, czego dotyczyły referenda ogólnokrajowe przeprowadzone po 1989 roku.	nowelizacji Konstytucji RP.	iej formy rządów; - przedstawić historię polskiego konstytucjonalizmu.
3. Sejm i Senat RP	- wymienić organy władzy ustawodawczej; - wymienić główną funkcję Sejmu i Senatu; - określić, z kogo składa się Sejm i Senat; - podać zasadę	- określić, z ilu posłów składa się Sejm, a z ilu Senat; - wymienić najważniejsze kompetencje Sejmu i Senatu; - wyjaśnić, na czym polega zasada	- określić, z kogo składa się Zgromadzenie Narodowe; - podać przykład sytuacji, w której Sejm i Senat obradują jako Zgromadzenie Narodowe;	- porównać zasady wyborów do Sejmu i Senatu; - porównać rolę Sejmu i Senatu w procesie ustawodawczym; - wyjaśnić, jaką rolę w procesie ustawodawczym	- zaprezentować* wybraną polską partię polityczną [struktura organizacyjna, program, działalność, wartości].

	<p>zgodnie, z którą formowany jest Sejm i Senat;</p> <p>- podać przykład partii politycznej działającej w Polsce.</p>	<p>przedstawicielstwa;</p> <p>- wyjaśnić, w jaki sposób podejmowane są decyzje w Sejmie i Senacie;</p> <p>- wymieść zasady, według których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu;</p> <p>- wymienić partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie bieżącej kadencji.</p>	<p>- wyjaśnić zasady, według których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu;</p> <p>- wyjaśnić pojęcie immunitet;</p> <p>- wymienić główne etapy procesu ustawodawczego;</p> <p>- wyjaśnić, co jest głównym celem działalności partii politycznej.</p>	<p>zym posiada Prezydent RP;</p> <p>- wyjaśnić pojęcia: mandat, komisje sejmowe, Prezydium Sejmu, Konwent Seniorów,</p> <p>- wyjaśnić, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli;</p> <p>- wskazać skutki, jakie niesie dla państwa i społeczeństwa niska frekwencja wyborcza.</p>	
<p>4. Prezydent i Rada Ministrów</p>	<p>- wymienić organy władzy wykonawczej w Polsce;</p> <p>- podać imię i nazwisko urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów;</p>	<p>- przedstawić główne zasady wyboru Prezydenta RP;</p> <p>- wymienić podstawowe kompetencje Prezydenta RP;</p> <p>- wymienić podstawowe</p>	<p>- uporządkować kompetencje Prezydenta RP [polityka wewnętrzna, polityka zagraniczna];</p> <p>- omówić główne zasady procedury</p>	<p>- wyjaśnić, na czym polega kontrola polityczna Sejmu nad Radą Ministrów;</p> <p>- wyjaśnić na czym polega zasada kontrasygnaty;</p>	<p>- zaprezentować* zadania i zakres działań wybranego ministra;</p> <p>- na podstawie zgromadzonych informacji, wyjaśnić, w</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - określić sposób powoływania Prezydenta RP; - podać przykład uprawnień Prezydenta RP. 	kompetencje Rady Ministrów.	<p>tworzenia rządu;</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawić podstawowe fakty dotyczące życiorysu politycznego urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić główne zadania wskazanych ministerstw; - wymienić Prezydentów w RP po 1989 r. 	jaki sposób działania wskazanych ministerstw wpływają na życie przeciętnej polskiej rodziny.
5. Sądy i trybunały	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady spraw, z którymi człowiek może zwrócić się do sądu; - wymienić rodzaje sądów w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne zasady postępowania sądowego; - wymienić nazwy trybunałów działających w Polsce; - określić główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego; - wyjaśnić, czym zajmują się sądy administracyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać główne zasady postępowania sądowego, - wyjaśnić, na czym polega zasada niezależności sądów; - wyjaśnić, na czym polega zasada niezawisłości sędziów; - wyjaśnić, jaką rolę pełnią sędziowie w procesie sądowym; - wymienić strony postępowania sądowego [postępowania 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić zasady gwarantujące niezawisłość sędziów, - wyjaśnić, znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego; - wyjaśnić, w jaki sposób realizowana jest zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego, - wyjaśnić rolę Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu dla 	<ul style="list-style-type: none"> - omówić strukturę i hierarchię sądów w Polsce; - zaprezentować strukturę organizacyjną sądu rejonowego; - zająć stanowisko w sprawie roli ławników w procesie sądowym [zbudować argumenty i kontrargumenty].

			nie karne i cywilne].	ochrony zasady państwa prawa.	
6. Organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady organizacji pozarządowych; - podać przykłady działań wolontariuszy. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady realizacji prawa do swobodnego zrzeszania się; - odszukać przykłady stowarzyszeń i fundacji działających w swoim środowisku lokalnym; - podać przykłady działań podejmowanych przez związki zawodowe; - wymienić cechy wolontariatu. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić pojęcia: fundacja i stowarzyszenie; - wyjaśnić, jak rolę pełni związek zawodowy; - uzasadnić konieczność angażowania się w działania organizacji pozarządowych; - przedstawić korzyści wynikające z pracy w wolontariacie; - wymienić główne organizacje młodzieżowe działające w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania się; - wyjaśnić różnicę pomiędzy fundacją a stowarzyszeniem; - wyjaśnić, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność. 	<ul style="list-style-type: none"> - aktywnie uczestniczyć w działaniach na rzecz wspierania innych ludzi, rozwoju środowiska lokalnego [aktywność w organizacjach pozarządowych, praca w wolontariacie]; - zaprezentować* wybraną organizację pozarządową [misja, wartości, cele, formy działania, struktura organizacyjna, znaczenie dla środowiska]; - przedstawić historię NSZZ "Solidarność"; - zaplanować działalność

					i strukturę organizacyjną dowolnego stowarzyszenia.
7. Media i opinia publiczna	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady środków masowego przekazu; - podać przykłady pracy dziennikarzy; - odszukać w środkach masowego przekazu przykłady reklam. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać główne cechy środków masowego przekazu; - podać główne cechy opinii publicznej; - wymienić główne funkcje mediów; - podać przykłady mediów społecznościowych; - odczytać, zilustrowane w prostej formie, wyniki wskazanego sondażu opinii publicznej; - wymienić główne funkcje reklamy. 	<ul style="list-style-type: none"> - odczytać cel wskazanej kampanii społecznej; - wskazać pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania mediów społecznościowych; - wymienić główne zasady etyki dziennikarskiej; - odszukać w tekście publicystycznym fakty i opinie; - wymienić podstawowe sposoby perswazji / manipulacji stosowane w mediach. 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzec środki perswazji / manipulacji zastosowane we wskazanej reklamie; - wyjaśnić, jaką rolę pełni opinia publiczna [sondaże opinii publicznej] w państwie demokratycznym; - uzasadnić konieczność przestrzegania zasad etyki dziennikarskiej; - odszukać przykłady łamania etyki dziennikarskiej; - uzasadnić konieczność oddzielania faktów od opinii. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jaki sposób należy strzec się przed manipulacją stosowaną w reklamach; - dokonać krytycznej analizy wybranej reklamy; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię reklamową [kampanię społeczną].

Podsumowanie i test					
<p>1. Organizacje międzynarodowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozwinąć skrót ONZ; - rozwinąć skrót NATO; - podać przykłady działań podejmowanych przez ONZ; - podać przykłady działań podejmowanych przez NATO. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić, główne cele i zadania ONZ; - wymienić główne cele i zadania NATO; - rozpoznać przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej; - wymienić główne organy ONZ. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaką rolę pełnią ambasadorzy i konsulowie; - wyjaśnić, jakie są główne cele polityki zagranicznej państwa; - określić, kiedy powstało ONZ i kiedy powstało NATO; - wyjaśnić, czym zajmuje się Rada Bezpieczeństwa ONZ; - wyjaśnić pojęcie <i>misja pokojowa</i> ONZ, - wymienić przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, czym różni się ONZ od innych organizacji międzynarodowych; - wyjaśnić, jaką rolę odgrywa NATO w polityce obronnej państwa polskiego; - wymienić nazwy, innych niż ONZ i NATO, organizacji międzynarodowych, do których należy Polska. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* wybraną misję pokojową ONZ, w której brały udział/biorą wojska polskie [cele, zadania, historia misji, charakterystyka konfliktu, udział wojsk polskich, geografia polityczna], - wskazać na mapie państwa członkowskie NATO.
<p>2. Unia Europejska</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> - określić, kiedy i gdzie podpisano traktat o powstaniu 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne etapy integracji europejskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> - podać podstawowe kompetencje głównych organów 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* wybrane problemy [osiągnięcia]

	- wymienić państwa sąsiadujące z Polską, które należą do Unii Europejskiej.	Unii Europejskiej; - wymienić imiona i nazwiska Ojców założycieli zjednoczonej Europy; - wymienić główne przyczyny integracji europejskiej, - wymienić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej; .	- wskazać na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej; - odszukać informacje o życiorysie politycznym Ojców założycieli zjednoczonej Europy; - wyjaśnić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej; - podać nazwy głównych organów Unii Europejskiej; - wymienić imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.	Unii Europejskiej, - przedstawić wady i zalety procesu integracji europejskiej, - zaprezentować sylwetki polityczne Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.	Unii Europejskiej; - zaprezentować* wybrane państwa członkowskie Unii Europejskiej [historia, kultura, demografia, ekonomia, itp.] - zaplanować [zorganizować / aktywnie uczestniczyć] <i>Dzień Europy</i> w szkole.
3. Polska w Unii Europejskiej	- podać przykłady praw/korzyści, które nabyli obywatele polscy po wejściu	- wyjaśnić, w jaki sposób nabywa się obywatelstwo Unii Europejskiej,	- podać informacje dotyczące głównych etapów integracji Polski z Unią	- ocenić proces integracji Polski z Unią Europejską - przedstawić	- zaprezentować* inwestycje gminne, finansowane

	<p>Polski do Unii Europejskiej, - podać rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej.</p>	<p>- wymienić prawa wynikające z obywatelstwa Unii Europejskiej, - wymienić nazwy funduszy unijnych, z których korzysta Polska.</p>	<p>Europejską [referendum ratyfikacyjne]; - podać przykłady wykorzystania funduszy unijnych; - wyjaśnić, na czym polega Europejski Rynek Wewnętrzny.</p>	<p>korzyści i zagrożenia; - wyjaśnić, na jakich zasadach funkcjonuje Strefa Schengen; - przedstawić korzyści wynikające z przynależności Polski do Strefy Schengen.</p>	<p>ze środków unijnych; - zaprezentować* wybraną inicjatywę unijną dotyczącą młodzieży.</p>
<p>4. Problemy współczesnego świata</p>	<p>- wymienić przykłady ilustrujące proces globalizacji; - podać przykłady pomocy humanitarnej.</p>	<p>- wskazać, na podstawie mapy, państwa globalnej Północy i globalnego Południa; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa; - podać przykłady globalizacji ekonomicznej i kulturowej współczesnego świata.</p>	<p>- podać przykłady ilustrujące dysproporcję rozwojową pomiędzy państwami globalnego Południa i globalnej Północy; - podać przykłady zależności pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa; - uzasadnić konieczność udzielania pomocy humanitarnej.</p>	<p>- podać przyczyny dysproporcji rozwojowych współczesnego świata; - wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z procesu globalizacji; - wyjaśnić, dlaczego pomoc dla państw biednego Południa jest często nieskuteczna; - wyjaśnić pojęcia Grupa G7.</p>	<p>- zaprezentować* działania wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy humanitarnej; - zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie / dyskusji] dotyczącą sposobów udzielania efektywnej</p>

					<p>pomocy społecznościom globalnego Południa;</p> <p>- zaprezentować* problemy wybranego państwa globalnego Południa.</p>
<p>5. Konflikty zbrojne na Świecie</p>	<p>- podać przykłady działań terrorystycznych;</p> <p>- podać przykłady konfliktów międzynarodowych.</p>	<p>- podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się rozwiązywaniem konfliktów i walką z terroryzmem;</p> <p>- wymienić skutki długotrwałych konfliktów międzynarodowych.</p>	<p>- na wybranych przykładach przedstawić przyczyny współczesnych konfliktów międzynarodowych;</p> <p>- wymienić skutki rozwoju terroryzmu we współczesnym świecie;</p> <p>- wymienić cechy ludobójstwa.</p>	<p>- przedstawić różne rodzaje terroryzmu;</p> <p>- wyjaśnić, dlaczego walka z terroryzmem jest trudna i często nieskuteczna.</p>	<p>- zaprezentować* wybrany konflikt międzynarodowy [lokalizacja konfliktu na mapie, strony konfliktu, przyczyny i formy konfliktu, sposoby rozwiązania sporu].</p>

Ocenę niedostateczną (1) może otrzymać uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania,
- nie potrafi, nawet przy znacznej pomocy nauczyciela, korzystać z prostych środków dydaktycznych,
- nie potrafi formułować nawet bardzo prostych wypowiedzi ustnych i pisemnych ponieważ nie zna i nie rozumie podstawowej terminologii stosowanej na lekcjach,
- nie prowadzi zeszytu

5. Sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów

Ze względu na specyfikę przedmiotu ocena z wiedzy o społeczeństwie winna przede wszystkim uwzględniać aktywność uczniów, zarówno indywidualną, jak i grupową.

Wystawiając ocenę semestralną przyjęto następującą hierarchię ocen:

I. Aktywne uczenie się poprzez działanie –

Oceny za aktywność, przygotowanie plakatu, prasówki o aktualnych wydarzeniach z Polski i ze świata, pracę w grupie, projekt uczniowski.

II. Wiedza merytoryczna –

Oceny ze sprawdzianów, kartkówek, pisemnych prac samodzielnych i odpowiedzi ustnych.

III. Systematyczna praca na lekcji i w domu-

Oceny za prowadzenie zeszytu i odrabianie prac domowych.

Warunki poprawy stopni:

- uczeń ma możliwość poprawienia stopnia ze sprawdzianu w trybie określonym przez nauczyciela, nie później niż w ciągu 14 dni od oddania pracy(tylko 1 raz)
- uczeń na obowiązek napisania sprawdzianu, którego nie pisał w ciągu 14 dni od jego pierwotnej daty

5. Sposoby informowania rodziców o postępach w nauce i zachowaniu:

- bieżące informacje o ocenach rodzice znajdują w e-dzienniku,
- informacje o otrzymanej ocenie z odpowiedzi, z zadania domowego, z pracy na lekcji, z prac pisemnych (sprawdzian, kartkówka) są przekazywane rodzicom podczas zebrań,
- nauczyciel informuje ucznia na bieżąco o otrzymanych ocenach: słownie, wpis w dzienniku,
- nauczyciel powiadamiania wychowawcę o osiągnięciach uczniów za pomocą wpisów w dzienniku lekcyjnym lub rozmów z wychowawcą,
- przekazanych pisemnej informacji o uczniach, którzy są zagrożeni oceną niedostateczną semestralną.

6. Formy i metody pracy:

a)metody

● rozmowa nauczająca (pogadanka) ● Burza mózgów ● Dyskusja ● Symulacja społeczna ● praca z tekstem podręcznika i tekstem źródłowym ● Metoda „za” i „przeciw” ● Projekt ● Mapa mentalna ● wycieczka

b)formy

● zbiorowa ● grupowa ● indywidualna

7. Ocenianie bieżące. Oceny cząstkowe uczeń uzyskuje za:

- aktywność - oceniana przy pomocy „+”, za 5 „+” uczeń otrzymuje ocenę b. db,
- przygotowanie prasówki dotyczącej aktualnych wydarzeń z Polski i świata,
- odpowiedź ustną,
- projekt uczniowski,
- sprawdziany, ogłoszone z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem,

- kartkówki, może być niezapowiedziana (1 lekcja) i zapowiedziana materiał z trzech ostatnich lekcji,
- zeszyt - systematyczność prowadzenia notatek ze szczególnym uwzględnieniem podsumowania działań.
- uczeń, który korzysta z niedozwolonych pomocy podczas wszelkich samodzielnych prac pisemnych otrzymuje ocenę niedostateczną

Uczeń ma prawo zgłoszenia jednego nieprzygotowania w ciągu semestru (odpowiedź ustna, brak pracy domowej).

Sprawdziany i kartkówki oceniane są według następującego systemu punktowego:

Punktacja prac w nauczaniu zdalnym:

- 100-91% - bardzo dobry
- 90-75% - dobry
- 74-50% - dostateczny
- 49-30% - dopuszczający
- 29-0% - niedostateczny

8. Sposoby dostosowania wymagań dla uczniów z opiniami i orzeczeniami

- a) ograniczenie wymagań do indywidualnych możliwości ucznia
- b) wydłużenie czasu przeznaczonego na wykonanie ćwiczeń praktycznych,
- c) możliwość rozbicia ćwiczeń złożonych na prostsze i ocenienie ich wykonania etapami,
- d) wydłużenie czasu na nauczenie się partii materiału lub rozłożenie na mniejsze części
- e) branie pod uwagę wyłącznie poprawności merytorycznej wykonanego ćwiczenia,
- f) możliwość (za zgodą ucznia) zamiany pracy pisemnej na odpowiedź ustną (praca klasowa lub odwrotnie
- g) podczas odpowiedzi ustnych zadawanie większej liczby prostych pytań zamiast jednego złożonego
- h) wykonanie pracy pod kierunkiem nauczyciela
- i) sprawdzian pisemny zgodny z metodą stopniowania trudności
- j) umożliwienie odrabiania zadań domowych w wersji komputerowej,
- k) uczeń może pisać drukowanymi literami

Kryteria oceny:

- 100 - 85% - bardzo dobry
- 84 - 65% - dobry
- 64 - 45% - dostateczny
- 44 - 23% - dopuszczający
- 22 - 0 % - niedostateczny